

Saber acompanyar

JOSEP MARIA FORNÉ I FEBRER
PROFESSOR DE FILOSOFIA I MEMBRE DEL
CONSELL GENERAL DE L'IREL

Acompanyar no és escalfar-se l'un a l'altre quan fa fred. No és viure en ramat. És ajudar a emancipar. És fer camí mentrestant arriba el punt de dir adeu, si més no com a acompanyant. Dic tot això inspirat en el mestratge de la figura de Sòcrates. Molt més endavant, les propostes terapèutiques de la psicoanàlisi vindran a reblar-ho. Sòcrates té molt clar que el seu mestratge ha de servir per alliberar l'altre, de forma irònica, dels prejudicis que l'impedeixen ser autènticament. Llavors, alliberats dels prejudicis que impedeixen ser, podrà néixer la veritat que portem dins cadascú. El bon terapeuta no ha de donar resposta al què fer, sinó acompanyar fins que hom estigui disposat a poder donar la resposta.

La societat s'encarrega d'omplir-nos de falses il·lusions que a ella l'interessa. Quan diem societat, ho fem de forma genèrica, però es refereix de forma concreta a qualsevol institució. A la societat li convenen certes coses. No són coses neutres. Les naturalitza d'acord al principi que la cultura és la segona naturalesa, quan no la primera directament. Per exemple, el consum i el seu vessant degenerat, el consumisme. Prenem com a natural tenir i consumir, sovint moltes coses que com a mínim podem tenir el dubte de si ens calen. Un altre exemple és el que naturalitza l'obediència a l'autoritat constituïda per una societat. A la pregunta fonamental de per què hom s'ha de sotmetre a un altre, les societats responen de tal manera que el fonament que es dona –llegeixis, perquè és voluntat divina o ho mana el

poble— ho considerem com a veritat absoluta, i no n'és. I tantes altres afirmacions que prenem com a evidents—sense dubte— quan el dubte hauria de ser consubstancial. La ironia socràtica serveix per inocular el dubte davant d'aquestes evidències. No serveix per desordenar, sinó per desmuntar allò que s'ha convertit en inqüestionable o ho hem naturalitzat. Tal vegada després ho reconstruirem i ho acceptarem com a fonament de determinades decisions, però ho farem de manera enraonada i personal. Llavors serà decisió nostra. És com quan els pares i les mares imposem quelcom pel bé dels fills, i només quan ells ho assumeixen com a propi tindrà valor. Mentre sigui una imposició no és vàlida. Aquest és el quid de la qüestió.

Acompanyar és ajudar que l'altre prengui la decisió. Hi ha una escena interessant de la imprescindible pel·lícula *Cinema Paradiso*, on Alfredo li diu a Toto que se'n vagi i no torni, amb un profund dolor intern. Quan s'han creat vincles emocionals tan forts amb algú, el més fàcil i espontani és dir-li que es quedi i que no marxi mai del costat i així fer-se companyia. No, així no és deia créixer, no s'acompanya. Així s'anul·la l'altre. Acompanyar és deixar a les portes perquè l'altre voli. A vegades als pares ens costa fer-ho. Quan es torna, si es torna, ja no és en la relació de mestre-alumne o pare-fill sinó com a amics, és a dir, entre iguals. Ara bé, mentre existeix la inevitable relació mestre-alumne, pare-fill llavors no hi pot haver amistat, sinó relació irònica. Relació insubstituïble perquè un mateix no es pot alliberar dels prejudicis.

Pensar que es pot viure en societats que no imposen prejudicis és d'absoluta ingenuïtat o ximpleria, les quals abunden avui. La relació irònica del bon mestre, pare, mare o terapeuta és inevitable. Necessitem aquests acompanyants, i si la vida ens en regala alguns els guardem dins dels nostres cors com a tresors per més que hagi arribat el dia dolorós en el qual ens hàgim dit adéu i així ens hàgim pogut retrobar com a amics. S'ha comparat la figura de Sòcrates amb la de Jesús. No van deixar textos. El seu mestratge busca la llibertat del qui el rep. Acompanyen, ens acompanyen, no ens sotmeten. El bon mestratge té com a mestres autoritats com ells. Són regals de la vida.